

BIOLOGISK MANGFOLD SKÅNLAND KOMMUNE

Karl-Birger Strann
Vigdís Frivoll
Trond Johnsen



NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en ny, elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Norsk institutt for naturforskning

BIOLOGISK MANGFOLD

SKÅNLAND KOMMUNE

Karl-Birger Strann

Vigdis Frivoll

Trond V. Johnsen

Strann, K.-B., Frivoll, V. & Johnsen, T.V. 2005. Biologisk mangfold. Skånland kommune. - NINA Rapport 69. 37 pp.

Tromsø, juni 2005

ISSN: 1504-3312

ISBN: 82-426-1608-6

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Karl-Birger Strann

KVALITETSSIKRET AV

Sidsel Grønvik

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef Sidsel Grønvik (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Skånland kommune

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Hans Martin Nygård

FORSIDEBILDE

Sangsvane. Foto: Karl-Birger Strann ©

NØKKEWORD

Biologisk mangfold, Viltkartlegging, Rødlistearter, sammenveide områder, Skånland kommune

KEY WORDS

Mapping of biodiversity, red listed species, valuated wildlife areas, Skånland

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA Trondheim

NO-7485 Trondheim
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Postboks 736 Sentrum
NO-0105 Oslo
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 22 33 11 01

NINA Tromsø

Polarmiljøsentret
NO-9296 Tromsø
Telefon: 77 75 04 00
Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkeltgården
NO-2624 Lillehammer
Telefon: 73 80 14 00
Telefaks: 61 22 22 15

<http://www.nina.no>

Sammendrag

Strann, K.-B., Frivoll, V. & Johnsen, T.V. 2005. Biologisk mangfold. Skånland kommune. - NINA Rapport 69. 37 pp.

Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) pålegger den enkelte sektor å gjennomføre kartlegging av biologisk mangfold innenfor sine ansvarsområder. Kartleggingsarbeidet følger metodikken som er gitt i fire håndbøker som er utarbeidet av Direktoratet for naturforvaltning. Dette omfatter i Skånland tre deler: *naturtypekartlegging*, *viltkartlegging* og *ferskvannskartlegging*. I tillegg kommer kartlegging av rødlistede arter.

Rapporten gir først en kort innføring i bakgrunn, lovverk og internasjonale forpliktelser for dette arbeidet. Deretter gis en kort beskrivelse av geografi og naturgrunnlag for Skånland kommune. Prosjektet har identifisert ni naturtypelokaliteter og seks viltområder. 20 rødlistearter er påvist i kommunen. Regionalt sjeldne karplanter er også tatt med.

Det er presentert kart for hvert av de identifiserte temaene naturtyper, vilt og rødlistearter. Til slutt er det presentert et sammenveid kart – dvs. et kart som identifiserer de fem områdene som er utpekt som særlig viktige for biologisk mangfold ut fra en helhetlig vurdering. Det er gitt forvaltningsråd for hvert sammenveid område.

Kartene er presentert i denne rapporten, som separate kartblad og i digital form. Kart som inneholder sårbar informasjon om rødlistearter, er unntatt offentlighet og følger ikke rapporten, men er levert separat til Skånland kommune. Alle opplysninger om naturtyper, viktige viltforekomster, rødlistearter og viktige karplanter er lagt inn i databaseverktøyet Natur2000. Samtlige UTM-referanser er presentert i kartdatum WGS84.

Karl-Birger Strann, NINA, Polarmiljøsenteret, 9296 Tromsø (karl-birger.strann@nina.no).

Vigdis Frivoll, NINA, Polarmiljøsenteret, 9296 Tromsø (vigdis.frivoll@nina.no).

Trond V. Johnsen, NINA, Polarmiljøsenteret, 9296 Tromsø (trond.johnsen@nina.no).

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
Forord	5
1 Innledning	6
2. Metoder og materiale	7
2.1 Områdebeskrivelse	7
2.2 Datainnsamling	8
2.3 Naturtyper	8
2.4 Viltområder	9
2.5 Ferskvann	9
2.6 Marine områder	9
2.7 Rødlisterarter	10
2.8 Sammenveide områder – viktige områder for biologisk mangfold	11
2.9 Ulike aktiviteter og deres påvirkning av miljøet	11
3. Resultater	13
3.1 Naturtyper	13
3.2 Viltområder	22
3.3 Ferskvann	27
3.4 Rødlisterarter	28
3.4.1 Nasjonalt rødlistede planter	28
3.4.2 Regionalt sjeldne, men ikke rødlistede planter	28
3.4.3 Nasjonalt rødlistede virveldyr	28
3.5 Sammenveide områder – viktige områder for biologisk mangfold	31
3.5.1 De enkelte forvaltningsråd	31
3.5.2 Beskrivelse av sammenveide områder med forvaltningsråd	32
4. Referanser	37

Forord

NINA fikk i juni 2002 i oppdrag å gjennomføre kartlegging av biologisk mangfold i Skånland kommune. I prosjektet har vi hatt et godt samarbeid med Skånland kommune gjennom kontaktansvarlig Hans Martin Nygård. Vi takker kommunen for et godt og nyttig samarbeid i prosjektet.

Økonomisk ramme for prosjektet var på kr. 100.000 inkl. mva. Vi har i arbeidet gitt høyest prioritet til de områder som ligger nær bebyggelse og som naturlig er mer utsatt for press enn mer avsidesliggende områder normalt er.

For ferskvann har vi forsøkt å framskaffe sikre data på vann med uberørte fiskeforekomster og fisketomme vann. Imidlertid har det vist seg at det er store uoverensstemmelser mellom den informasjon vi har mottatt med hensyn på om vannene virkelig var uberørte, fisketomme eller om det faktisk har vært satt ut fisk tidligere. Den økonomiske rammen for prosjektet ga ikke rom for feltundersøkelser på ferskvann. Arbeidet med å få oversikt over fiskeløse vann anbefales å bli fulgt opp i det videre arbeid med biologisk mangfold i kommunen.

Tromsø 30.5.2005

Karl-Birger Strann

1 Innledning

Forekomsten av biologisk mangfold er knyttet til ulike naturtyper og er ikke statisk, men en dynamisk prosess – noen arter virker å være stabile i et leveområde mens andre arter kan forsvinne eller nye dukker opp. Hvilke prosesser som styrer denne dynamikken vet vi ikke alltid, men i de siste tiårene er det mer og mer klart at det særlig er menneskelige faktorer som påvirker dette – enten direkte eller indirekte. Særlig har ulike arealinngrep i stadig økende grad påvirket leveområder for planter og dyr. En god kartlegging av biologisk mangfold og deres leveområder (naturtyper) vil forbedre våre muligheter for å sikre en forsvarlig kunnskapsbasert forvaltning av Norges fauna og flora i framtida.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har utarbeidet et sett håndbøker som støtte og veiledning til det utfordrende arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold:

DN-håndbok 11 (1996 – revidert 2000)	Viltkartlegging
DN-håndbok 13 (1999)	Kartlegging av naturtyper
DN-håndbok 15 (2000)	Kartlegging i ferskvann
DN-håndbok 19 (2001)	Kartlegging av marint biologisk mangfold

Videre har DN utarbeidet en liste over truede og sjeldne arter i Norge – Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998 (DN 1999a). I kartleggingsarbeidet med Skånland kommune er også Fremstad & Moen (2001) brukt som grunnlag ved innlegging av korrekte vegetasjonstyper i Natur2000. Det er gjennomført en rekke intervjuer med personer som besitter stor lokal artskunnskap innenfor zoologi og/eller botanikk. Informantene har også pekt ut områder som innehar stort biologisk mangfold eller forekomst av spesielle arter.

Det er ikke gjennomført registreringer i områder som ligger innenfor etablerte verneområder. Det er også gitt prioritet til områder som ligger nær bosetning og som i utgangspunktet er mer utsatt for inngrep enn områder som ligger mindre utsatt til, f.eks. i høyfjellet.

2. Metoder og materiale

2.1 Områdebeskrivelse

Skånland kommune helt sør i Troms på grensen mot Nordland fylke. Kommunen preges av et sterkt jordbruksmiljø og landskapet er preget av mange års menneskelig påvirkning. Berggrunnen består av sedimentære bergarter som gir gode næringsforhold for vegetasjonen. Området er rikt på naturtyper som rikmyr og rike løvskoger.

I fjellområdene finnes en rekke kalkrike områder, noe som gir kommunens fjellområder en frodig og artsrik flora også i denne delen av landskapet.

Langs Tjeldsundet ligger også flere omfattende grunne mudderfjæreområder som alle er rike på skjell og mark. Dette danner næringsgrunnlaget for de store fuglekonsentrasjonene som bruker disse under trekk- og vinterperioden.



Figur 1. Skånland kommune ligger rett øst for Harstad.

2.2 Datainnsamling

Framgangsmåten for innsamling av opplysninger om biologisk mangfold er følgende:

- Søk i litteratur
- Søk i databaser
- Intervju med lokalkjente
- Kvalitetssikring og kontroll av opplysninger innhentet fra lokalkjente
- Feltregistreringer

I arbeidet med Skånland kommune har det vært samarbeid med Fylkesmannen i Troms. Det forelå begrensede undersøkelser av biologisk mangfold innenfor utredningsområdet. Det var særlig lite informasjon om fauna, mens det for deler av kommunen var betydelig mer om botanikk (Engelskjøn & Skifte 1995). Egne observasjoner og kjennskap til viktige naturtyper har sammen med den lokale kunnskapen vært nyttig gjennomføring av dette kartleggingsarbeidet. Kommunens eget viltkart var til dels svært grovt og hadde kun begrenset verdi for vårt arbeid, men kvalitetsdata er hentet inn også fra denne informasjonskilden. Startpakken fra Fylkesmannen i Troms inneholdt en del nyttig informasjon, men noen av datasettene her hadde ikke gode nok posisjonsdata til å kunne brukes. En del data er også innhentet fra ressurspersoner bosatt rundt om i kommunen og også disse er faset inn i prosjektet etter en kvalitetssikring. Her har særlig Per Johnsen, Boltåsen, bidratt med mye informasjon. Miljøvernleder Hans Martin Nygård har vært et viktig bindeledd mellom kommunen og NINA i prosjektarbeidet.

I kontrakten med kommunen er vi blitt bedt om å fokusere særlig på følgende naturtyper:

Den til dels mangelfulle kunnskapen om samlet biologisk mangfold, gjorde det nødvendig med en del nykartlegginger i deler av kommunen. For å fange opp ulike arter var det nødvendig å spre innsatsen utover vår- og sommermånedene i 2002, 2003 og 2004. De siste faunaregistreringene ble gjennomført primo august 2004.

2.3 Naturtyper

En sentral del av arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold er å kartlegge forekomsten av ulike naturtyper. DN har lagd ei god håndbok, Håndbok 13 (DN 1999b) - Kartlegging av naturtyper, som beskriver framgangsmåte og inndeling av de naturtypene som anses som spesielt viktige for biologisk mangfold i Norge. Inkludert de forskjellige undertypene, redegjør håndboka for hele 56 ulike naturtyper.

Videre kategoriseres naturtypene i tre grader viktighet:

Svært viktige naturtyper (A-områder)
Viktige naturtyper (B-områder)
Lokalt viktige naturtyper (C-områder)

Kriteriene for denne inndelingen er beskrevet i håndboka. Verdisettingen påvirkes av faktorer som areal, tilstand og forekomst av sjeldne og truede arter (røddlistearter). Hvis et område har forekomster av røddlistearter, vil det oppnå verdi A eller B avhengig av artenes truethetsgrad.

2.4 Viltområder

Hele viltkartleggingen har fulgt DN-håndbok nr 11 (DN 1996). All tilgjengelig informasjon fra Fylkesmannen i Troms og Skånland kommune er innhentet og sjekket i felt. Noen lokalkjente har vært informanter. Viktige funksjonsområder for viltet som hekkelokaliteter, spillplasser, vinter-/sommerbeiteområder eller kalvingsplasser for elg er sammenstilt på kart. Etter en samlet vurdering presenteres så **prioriterte viltområder**. De ulike funksjonsområdene vektet på en skala fra 1 til 5. Ut fra dette inndeles viltområdene i svært viktige (A) og viktige (B) områder.

2.5 Ferskvann

Ut fra beskrivelsen i DN-håndbok nr. 15 (DN2000) er det tre hovedkrav som stilles for at et gitt område vil kunne defineres som en **Prioritert lokalitet**.

- a) Lokaliteter med fiskestammer som ikke er påvirket av utsatte arter.
- b) Særlig viktige områder (nøkkelområder) med opprinnelige plante- og dyresamfunn. Dette vil kunne omfatte mange uregulerte og/eller lite regulerte vannlokaliteter.
- c) Lokaliteter med viktige bestander av ferskvannsfisk. Listen omfatter 15 arter innen familiene laksefisk, niøyer, ulker og karpefisk.

En del fisketomme vann/tjern i området ble undersøkt i forbindelse med vurdering av kategori b). Ferskvannsføremønstre er i dette prosjektet i all hovedsak lagt inn under naturtyper og vektet i denne sammenhengen.

2.6 Marine områder

Marine områder ble kartlagt etter DN-håndbok nr. 19 (2001). For Skånland har vi valgt å konsentrere oss om gruntvannsområder med høy biologisk produksjon.

2.7 Rødlisterarter

I kartleggingen av biologisk mangfold inngår kartleggingen av forekomster av rødlistearter som en viktig del. Den nyeste utgaven av **Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998** (DN 1999a) er fulgt. I denne rødlisterapporten er artene delt inn i grupper etter grad av truethet. Denne inndelingen presenteres nedenfor, og de norske benevnelsene vil bli brukt videre utover i denne rapporten. Også de arter som står på både den norske og den nordiske ansvarslista er trukket inn i arbeidet med rødlistearter. I presentasjonen av resultater for rødlistede arter er spesielt sårbare viltarter skjermet mot offentligheten. I dette arbeidet følger vi anbefalingene i tabell 6.2 i DN-håndbok 11. Det presenteres derfor heller ikke eget kart i rapporten for forekomster av rødlistearter. Disse leveres på eget kart direkte til oppdragsgiver.

Kategori Kode Engelsk kategori

Utryddet Ex (*Extinct*)

Dette omfatter arter som ikke lenger forekommer i Norge som reproduserende arter. Normalt omfatter dette arter som er utryddet for mer enn 50 år siden – arter som har forsvunnet i løpet av de siste 50 årene får koden Ex?.

Direkte truet E (*Endangered*)

Dette omfatter arter som er direkte truet og som står i fare for å forsvinne i nærmeste framtid dersom den negative utviklingen fortsetter.

Sårbar V (*Vulnerable*)

Dette omfatter arter som er i sterk tilbakegang og som kan gå over i kategorien **Direkte truet** hvis tilbakegangen fortsetter.

Sjelden R (*Rare*)

Dette omfatter sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er utsatt fordi de har små bestander eller en spredt og sparsom utbredelse i Norge.

Hensynskrevende DC (*Declining, care demanding*)

Dette omfatter arter som ikke kommer inn under de tre foregående kategoriene, men som på grunn av en klar tilbakegang fordrer spesielle hensyn og forvaltnings tiltak.

Bør overvåkes DM (*Declining, monitoring needed*)

Dette omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. Disse artene bør overvåkes for å avdekke om situasjonen fortsatt forverres.

2.8 Sammenveide områder – viktige områder for biologisk mangfold

Når kartleggingen er gjennomført, dvs. når elementene naturtyper, viltområder, ferskvannslokaliteter og forekomst av rødlistearter er ferdigregistrert, har man det datamateriale som er nødvendig for å presentere **Sammenveide områder**. De **viktige påviste områdene for biologisk mangfold** fremkommer etter denne helhetlige sammenstillingen. Disse områdene er igjen delt inn i tre kategorier:

Svært viktige områder - Verdi A
Viktige områder - Verdi B
Lokalt viktige områder - Verdi C

En sammenveining betyr ikke nødvendigvis at et område som har flere C- og B-verdier vil bli gradert opp til et A-område. Skjønn basert på lokal kunnskap om naturtyper og ikke minst arters forekomst og truethet lokalt og regionalt, vil her spille sterkt inn i vektingen. I tillegg er det viktig å forholde seg til naturtypens eller artens status på nasjonalt plan, selv om en art ikke er rødlistet for øyeblikket.

Forekomsten av rødlistearter vil umiddelbart slå ut på verdien av et område ettersom denne artsgruppen skal tillegges stor vekt ut fra hensynet til deres leveområder.

2.9 Ulike aktiviteter og deres påvirkning av miljøet

Kommunens innbyggere bruker sine arealer på ulikt vis. For naturtypene er det hovedsakelig arealbeslag som gir størst skade og dermed også indirekte på biologisk mangfold. Inngrep som er knyttet til ulike felter av infrastruktur som veier, kraftlinjer, hyttebebyggelse osv gir normalt størst negativ effekt, men annen atferd slik som motorisert ferdsel og hogst av skog eller treslagskifte kan også stedvis resultere i store negative effekter på lokalt biologisk mangfold.

Personell i terrenget kan i mange tilfeller umiddelbart være mer skadelig på vilt i hekketida enn ferdsel med kjøretøy, men disse sistnevnte kan ha en større negativ effekt på lang sikt. Dette kan være tilfelle hvis en kjører gjennom myr og våtmark og sporene drenerer vannet i nye retninger. I en del tilfeller kan resultatet bli endret vannbalanse i denne naturtypen. Slike endringer kan ha stor negativ betydning på sikt både for planter og dyr. Kjøretøy kan kjøre i et våtmarksområde hvis det er tele og snødekke i vinterhalvåret, men dette bør unngås i sommerhalvåret, da kjøring i terrenget på denne tiden kan påføre naturtypen og vegetasjonen stor skade. Dette er skader som kan være irreversible eller som det vil ta lang tid å lege ved naturlig gjengroing.

Arter som lom og en rekke rovfuglarter er særlig sårbare i rugetida ettersom de lett forlater eggene ubeskyttet når mennesker nærmer seg hekkeplassen. Eggene kan da tas av reirplyndrende fugler som ravn eller kråker, eller fostrene i eggene kan fryse i hjel hvis værforholdene er ugunstige.

Nedenfor listes opp en rekke aktiviteter som kan påvirke biologisk mangfold. Denne listen er ikke helt fullstendig, men presenterer mange av de viktigste aktivitetene som kan påvirke naturtypene og det iboende biologiske mangfoldet.

Arealbeslag

- Nedbygging av areal til hus, hyttefelt eller andre faste installasjoner. *Tap av areal.*
- Nedbygging av areal til kraftlinjer, veger og elveforbygninger. *Tap av areal.*
- Masseuttak. *Tap av habitat, terrengslitasje, endrede fysiske og/eller kjemiske forhold.*
- Drenering/gjenfylling/massedeponi. *Tap av habitat, endring av fysiske og/eller kjemiske forhold.*
- Personell til fots. *Stress av vilt, slitasje og støy.*
- Kjøring i terreng med beltekjøretøy eller hjulgående kjøretøy. *Kjørespor, støy, forurensing.*
- Skyting lette våpen. *Støy, ammunisjonsrester, forurensing.*
- Skogbruk. Bør omfatte de miljøkrav som legges til grunn i *Levende skog*-standarden.
- Beiting. *Terrengslitasje.*
- Gjengroing. *Tap av habitat (leveområder) og oppflising (habitatfragmentering) av habitat.*
- Jordbruksaktivitet. *Tap av habitat og oppflising av habitat.*
- Opphør av landbruk. *Tap av habitat og oppflising av habitat.*
- Friluftsliv. *Terrengslitasje og forstyrrelser.*

3. Resultater

3.1 Naturtyper

Hovedinnsatsen på feltarbeidet med naturtypene ble gjennomført på ettersommeren 2002 og hele sommeren 2003 med noe etterundersøkelser utover våren 2004. Innenfor kommunen ble det undersøkt mer enn 40 områder og det ble påvist totalt ni naturtypelokaliteter med ulik grad av viktighet. Av disse har to områder A-verdi og seks B-verdi. Ytterligere ett område har fått C-verdi. Områdene er vist i Kartvedlegg 1. Ytterligere lokaliteter med naturtyper er identifisert, men foreløpig er disse oppgitt som uprioritert. Disse områdene må underlegges bedre undersøkelser før de kan gis en riktig vurdering eller avskrives. Kartdataene finnes også som SOSI-filer og som separate kart. Samtlige opplysninger knyttet til naturtypeverdiene er lagt inn i databaseverktøyet Natur2000.

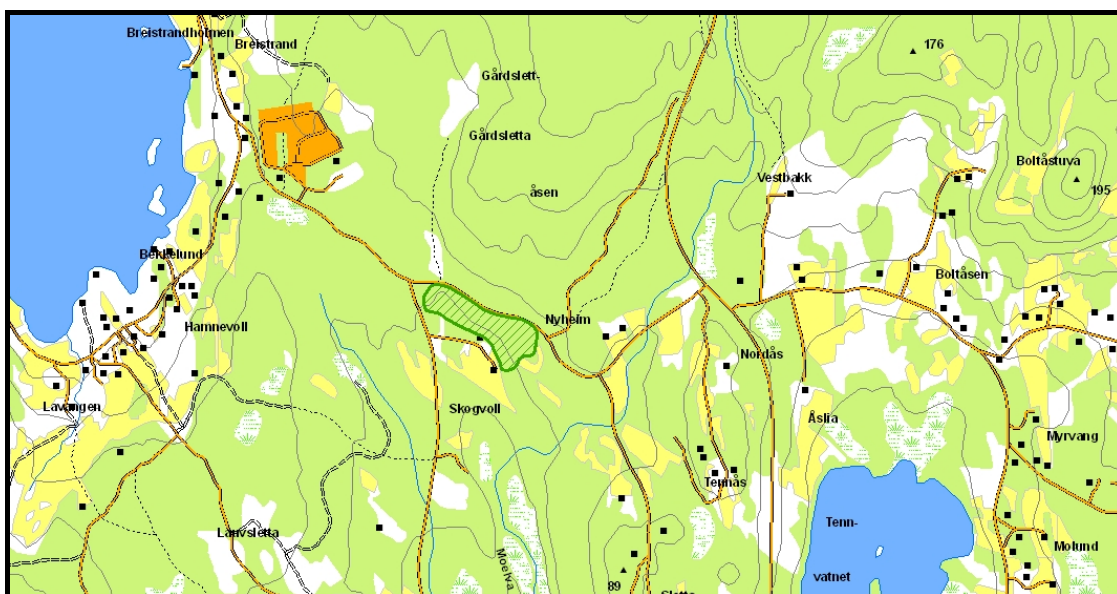
Lokalitet	425 Trøsen
Natur 2000	191310425
Naturtype	Bløtbunnsområde i strandsonen
Naturtypekode	I8
Verdisetting	B - viktig
Høyde over havet (m)	0
UTM (WGS84)	33W WS 660 064

Denne lokaliteten er kommunens viktigste bløtbunnsområde. Utstrekningen går over flere kilometer og ved lavvann strekker fjæra seg enkelte steder nesten 400 meter ut fra land. Lokaliteten er særlig viktig for trekkende fugl og lokale våtmarksfugler som hekker i nær-områdene.



Lokalitet	426 Skogvoll
Natur 2000	191310426
Naturtype	Gammel løvskog
Naturtypekode	F07
Verdisetting	B - viktig
Høyde over havet (m)	25-35
UTM (WGS84)	33W WS 677 031

Lokaliteten er en liten lomme av gammel løvskog med kontinuitetstrekk. Skogsbildet ble dominert av høgstaude-bjørkeskog, men her fantes også store gamle seljer og rogn. Gråor ble også registrert her. Her vokste det godt med lungenever og skrubbenever på gamle løvtrær, særlig på gammel selje og rogn. Grynvrenge og glattvrenge ble funnet på gamle seljer. Vegetasjonen var rik. Strutseving og turt dominerte, men det ble også registrert kranskonvall, skogburkne og tyrihjel. Lokaliteten har også en rik spurvefuglfauna.



Lokalitet	427 Langvatnet
Natur 2000	191310427
Naturtype	Andre viktige forekomster (ferskvann)
Naturtypekode	H01
Verdisetting	A – svært viktig
Høyde over havet (m)	16
UTM (WGS84)	33W WS 688 006

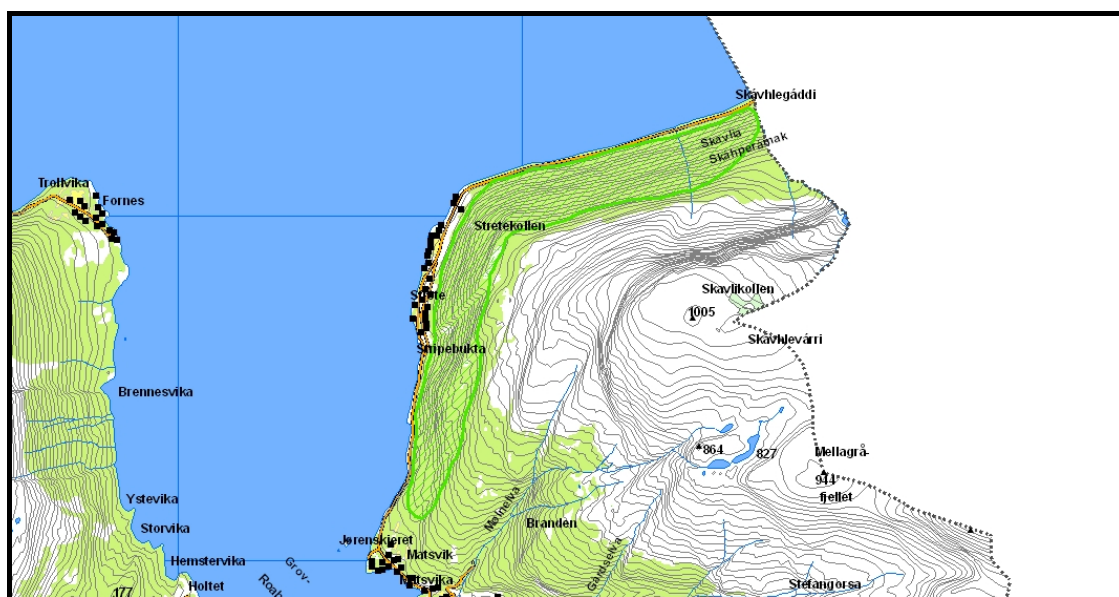
Lokaliteten er et viktig raste- og beiteområde for vannfugl. Vannet må ses i sammenheng med de andre vannene i nærheten og som er fredet som naturreservat (Tennvatnet og Myrvatnet/Sommervatnet). Særlig viktig er Røstelva og dens utløpsområde i nordenden av Langvatnet. Vannet har vegetasjonsrike bukter som gir god beskyttelse for arter som dykkender og horndykker.

Det vises også til undersøkelser gjort sommeren 1984 (Granmo, Elven & Edvardsen 1985).



Lokalitet	398 Stretekollen-Skavlia
Natur 2000	191310398
Naturtype	Bjørkeskog med høgstauder
Naturtypekode	F04
Verdisetting	B - viktig
Høyde over havet (m)	10-320
UTM (WGS84)	33W WS 865 240

Lokaliteten er en lang og velutviklet li dominert av høgstaude bjørkeskog med betydelige innslag av store seljer og noe rogn. Her er det påvist stedvis god forekomst av skrubbenever og to funn av den sjeldne sølvneveren. Fuglefaunaen er rik og her hekker årlig sørlige arter som munk, svarttrost og gjerdesmett.

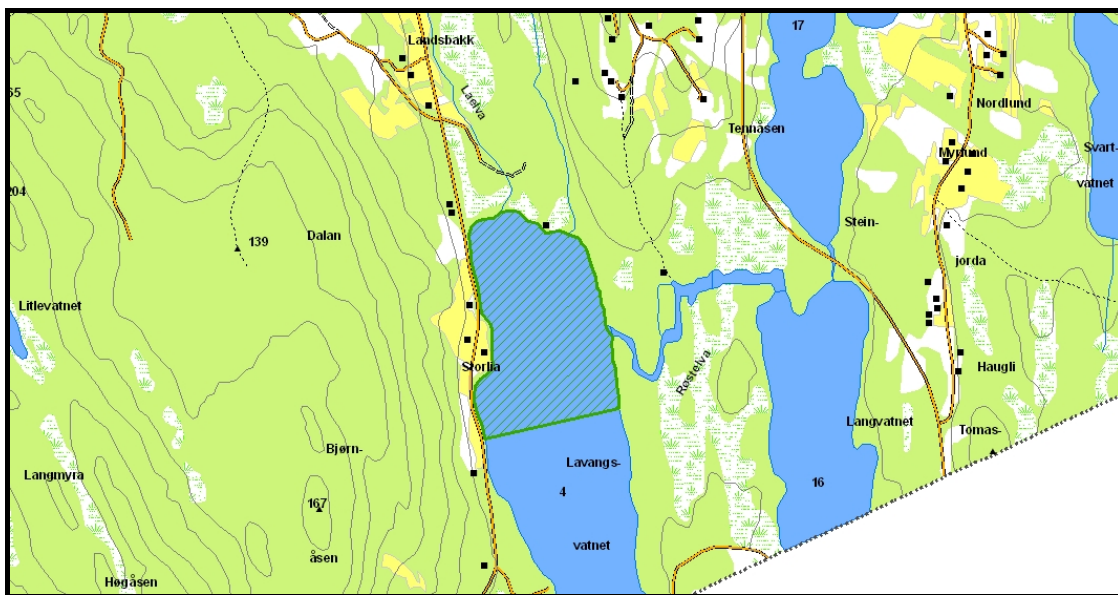


Lokalitet **428 Nordre del av Lavangsvatnet**

Natur 2000	191310428
Naturtype	Andre viktige forekomster (ferskvann)
Naturtypekode	H01
Verdisetting	B - viktig
Høyde over havet (m)	4
UTM (WGS84)	33W WS 678 012

Denne lokaliteten er de nordligste delene av Lavangsvatnet. Her ligger det flere grunne bukter med omfattende belter av elvesnelle-starrsump. Her hekker en rekke arter våtmarksfugl og området er også et viktig beiteområde for arter som hettemåse, horndykker og gråhegre.

Det vises også til undersøkelser gjort sommeren 1984 (Granmo, Elven & Edvardsen 1985).



Lokalitet	429 Øymoen
Natur 2000	191310429
Naturtype	Slåtteeng
Naturtypekode	D01
Verdisetting	B - viktig
Høyde over havet (m)	140
UTM (WGS84)	33W WS 726 137

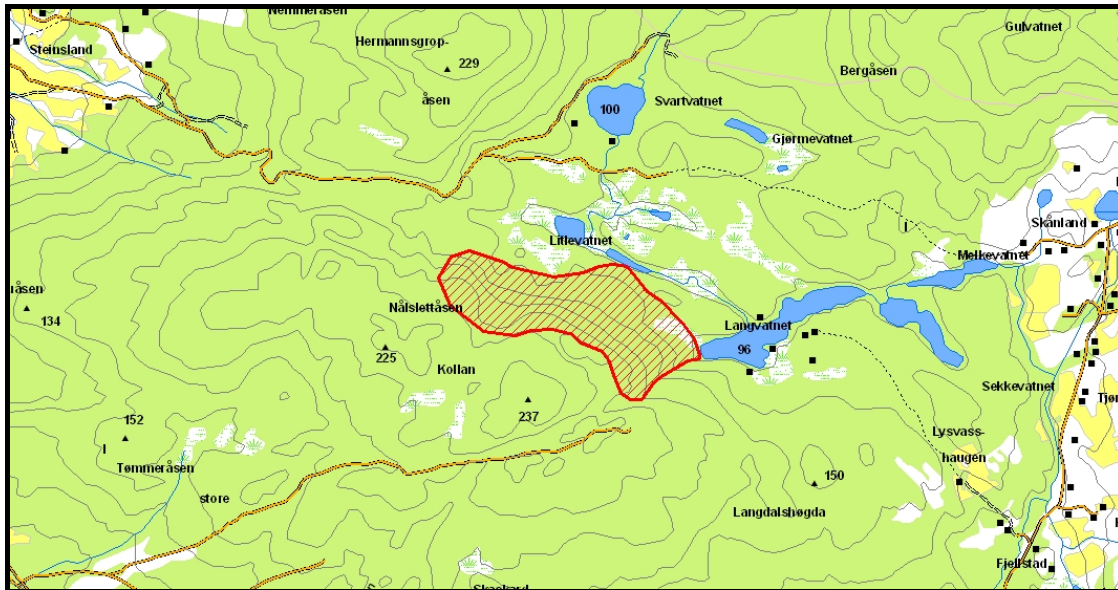
Denne lokaliteten er ei gammel og blomsterrik slåttemark ved gården Øymoen. Enga var særdeles blomsterrik med mye innslag av soleier, ballblom og fioler samt flere vikker og mjelter.

I 1995 ble gården Øymoen besøkt i forbindelse med registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms (Bråthen, Alm & Vange 1996).



Lokalitet	430 Kollan
Natur 2000	191310430
Naturtype	Bjørkeskog med høgstauder
Naturtypekode	F04
Verdisetting	A – svært viktig
Høyde over havet (m)	120-180
UTM (WGS84)	33W WS 668 115

Lokaliteten ligger på nordøstsiden av Kollan. Skogen er gammel og med stor tetthet av hekkende fugl, særlig mye trost og finkefugler finnes her. Flere rødlistede fuglearter er påvist hekkende i de nordligste delene av skogen.



Lokalitet**431 Myr ved Bakåsvatn**

Natur 2000

191310431

Naturtype

Rikmyr

Naturtypekode

A05

Verdisetting**C – lokalt viktig**

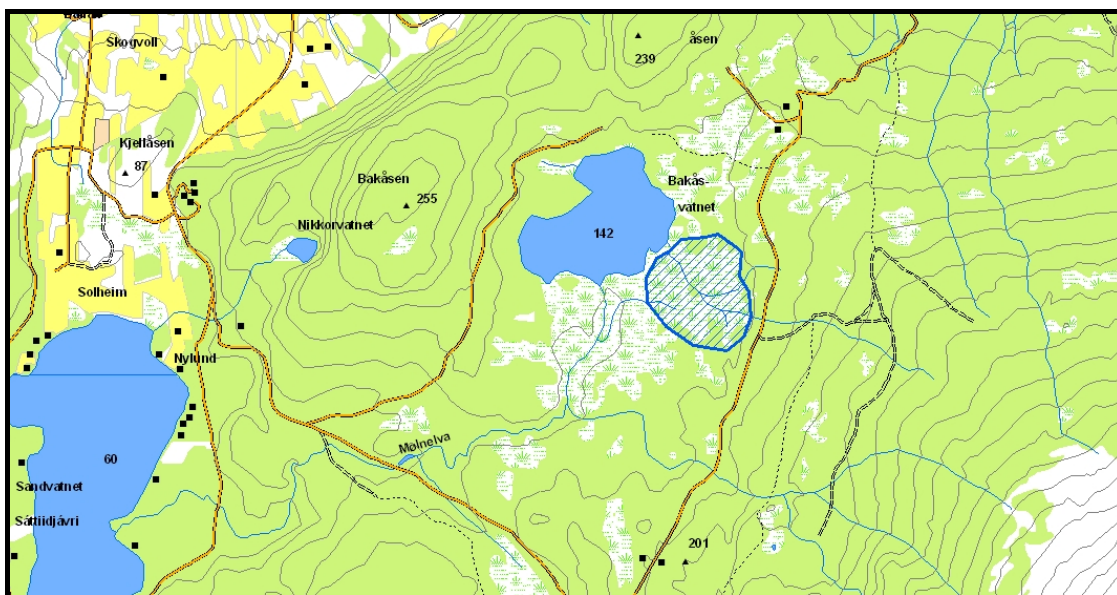
Høyde over havet (m)

145

UTM (WGS84)

33W WS 746 183

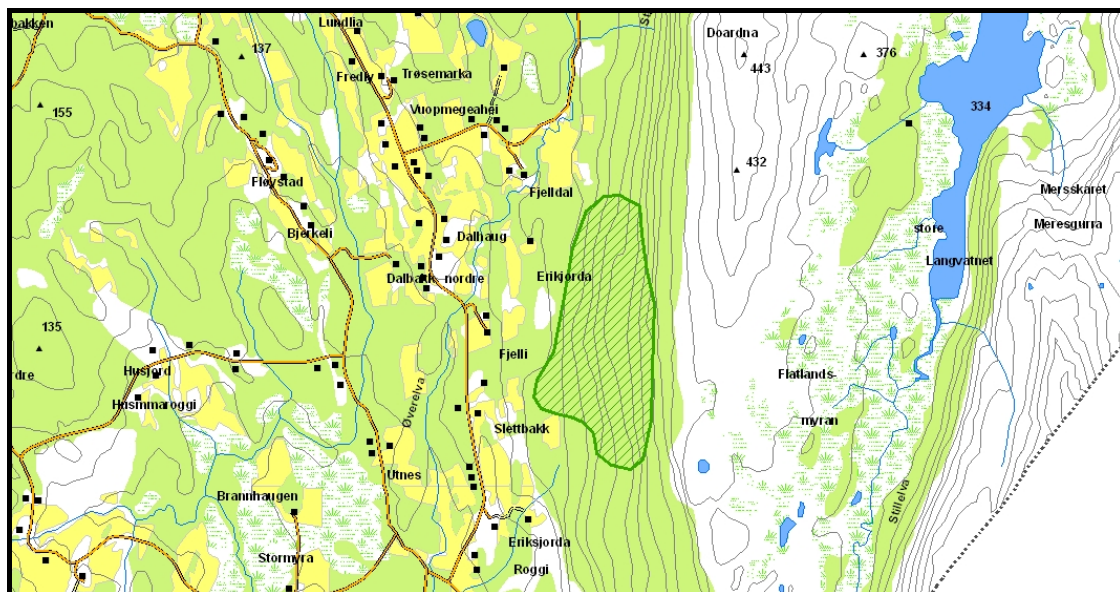
Denne lokaliteten er ei rikmyr som ligger mellom riksvegen og Bakåsvatnet. Den er ikke grundig botanisert, men betydelige forekomster av arter som gulstarr, svart-topp, myrklegg og sveltull tyder på ei myr av mellomrik eller rik karakter. Myra må undersøkes nærmere.



Lokalitet **432 Nordre Erikjorda-Slettbakk**

Natur 2000	191310432
Naturtype	Bjørkeskog med høgstauder
Naturtypekode	F04
Verdisetting	B - viktig
Høyde over havet (m)	140-290
UTM (WGS84)	33W WS 724 060

Denne lokaliteten består av en rik bjørkeskog med innslag av store seljer og en del rogn. Skogen ligger rett ovenfor et større område dominert av beitebakk og danner et flott kulturlandskap. Her var en rik spurvefuglfauna med store tettheter av måltrost og mange svartroster. Kantsonene mellom beitebakkene og skogen hadde flere steder en rekke par med buskskvett og gulsanger.



3.2 Viltområder

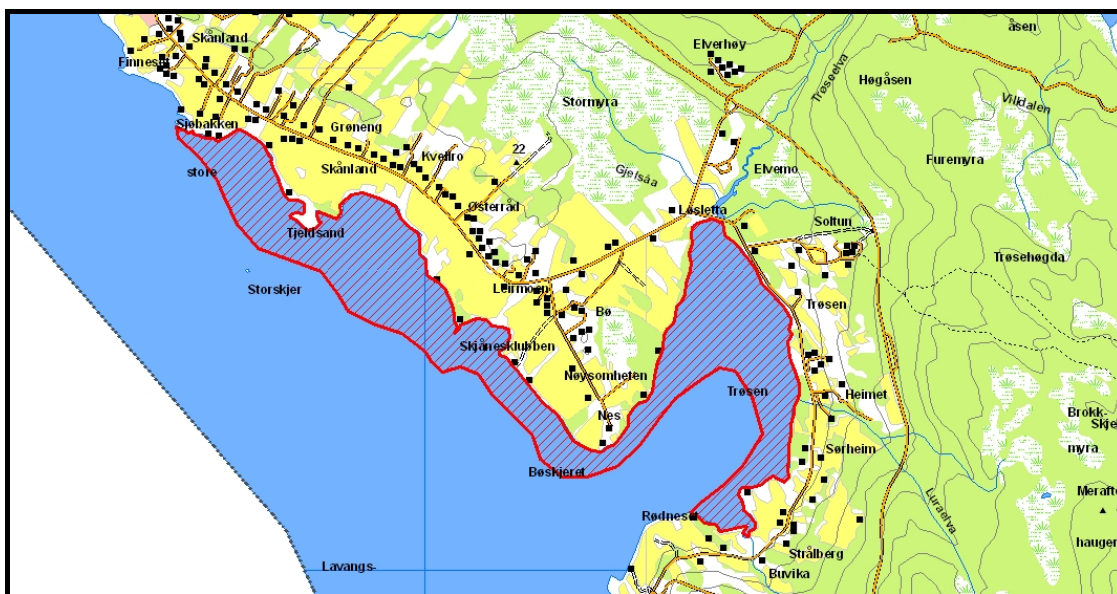
I Skånland kommune er det påvist seks prioriterte viltområder. Fem av disse har fått verdi svært viktige (A) og ett viktig (B) viltområde. Områdene er vist i Kartvedlegg 2. Blant de prioriterte viltområdene er flere viktige særlig for vannfugl, noen er viktige for skogsfugl og andre igjen er viktige fordi de har et særlig rikt mangfold. Elg forekommer spredt utover i de skogkleddene delene av kommunen og i noen av de prioriterte områdene er det også gjort vurdering for elg.

Viltopplysningene er lagt inn i Natur2000, men viltområdene er ikke det. Viltobservasjonene og de prioriterte viltområdene foreligger som SOSI-filer og på separat kartblad.

Prioritert viltområde 1 Trøsen

Verdisetting	A – svært viktig
Høyde over havet (m)	0
UTM (WGS84)	33W WS 660 064

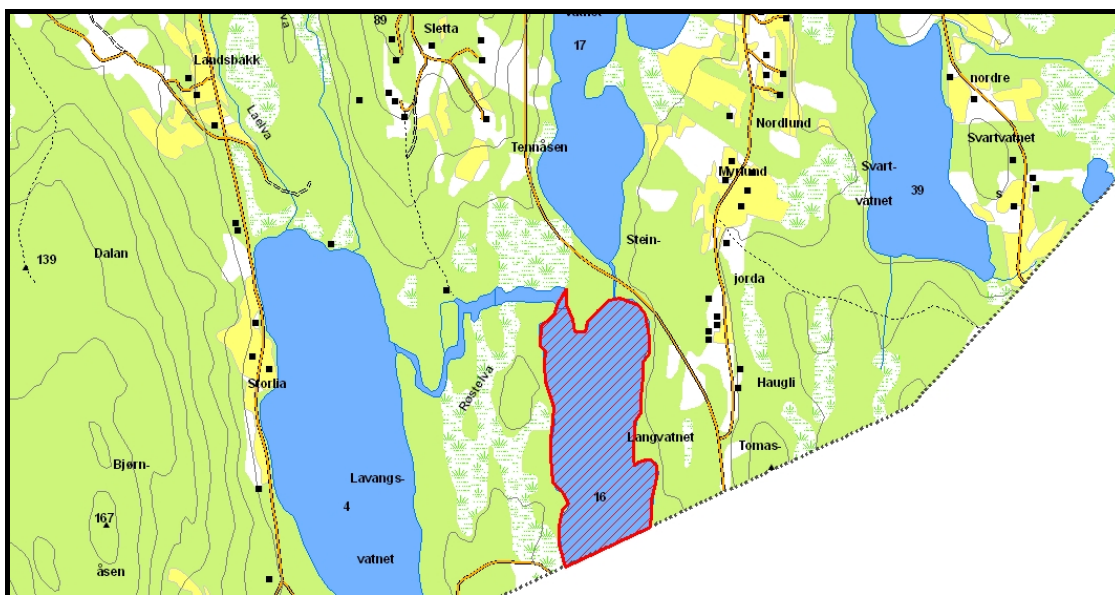
Denne lokaliteten er kommunens viktigste område for trekkende fugl og lokale våtmarksfugler som hekker i nærområdene. Her overvintrer også en rekke rødlistede vannfuglarter som svartand, sjøorre og havelle. På vår og høst raster flokker med vadefugl, og arter som grønnstilk, rødstilk og gluttsnipe raster alle her før de trekker inn til hekkeområdene lenger innover i våtmarkssystemene rundt Evenes flyplass.



Prioritert viltområde 2 Langvatnet

Verdisetting	A – svært viktig
Høyde over havet (m)	16
UTM (WGS84)	33W WS 688 006

Denne viltlokaliteten er et viktig raste- og beiteområde for vannfugl. Vannet må ses i sammenheng med de andre vannene i nærheten og som er fredet som naturresevat (Tennvatnet og Myrvatnet/Sommervatnet). Særlig viktig er Røstelva og dens utløpsområde i nordenden av Langvatnet. Vannet har vegetasjonsrike bukter som gir god beskyttelse for arter som dykkender og horndykker. Her hekker sangsvaner og en rekke andre arter andefugl med brunnakke, krikkand og toppand som de vanligste. Den rødlistede stjertanda er også påvist hekkende her i 2003.



Prioritert viltområde **3 Stretekollen-Skavlia**

Verdisetting

Høyde over havet (m)

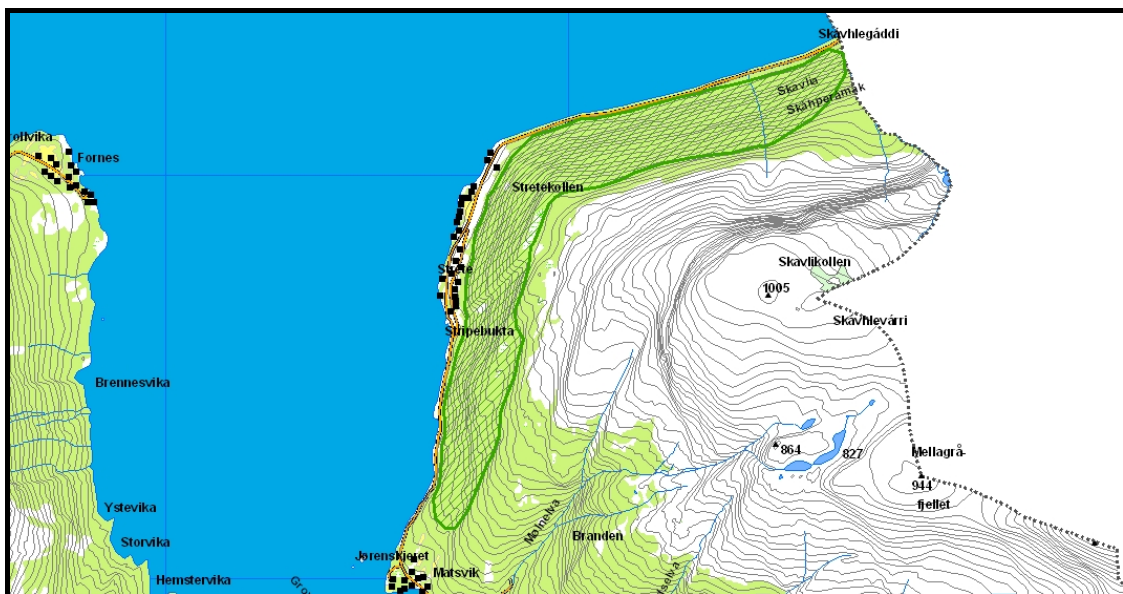
UTM (WGS84)

B - viktig

10-320

33W WS 865 240

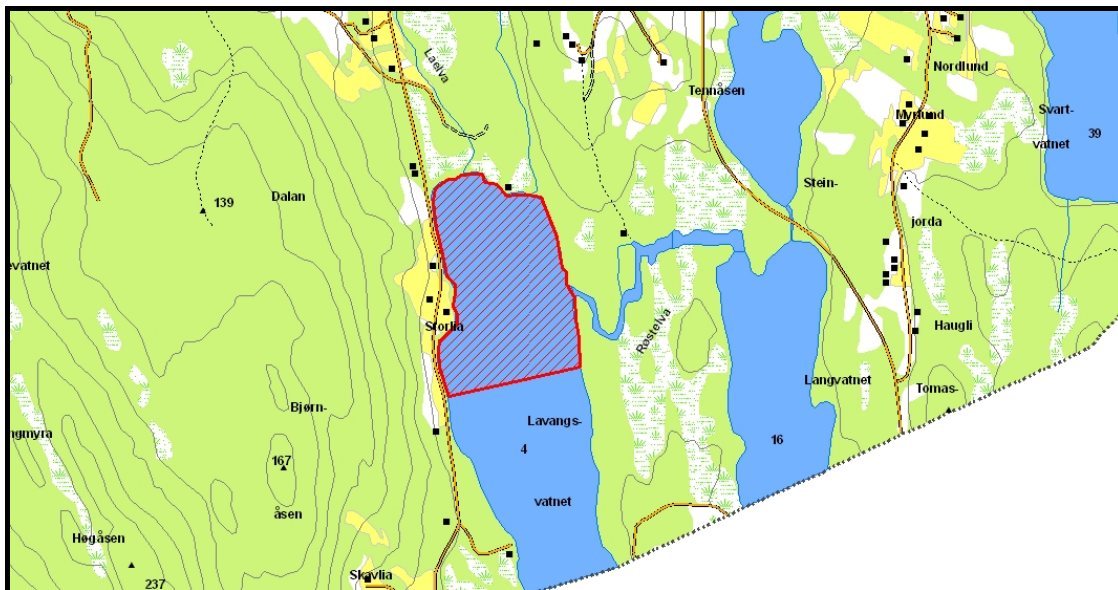
Denne viltlokaliteten er en lang og frodig bjørkeli med betydelige innslag av store seljer og noe rogn. Fuglefaunaen er rik og her hekker årlig sørlige arter som munk, svarttrost og gjerdesmett. Både tretåspett og dvergspett er registrert, men enda ikke påvist hekkende.



Priorisert viltområde 4 Nordre del av Lavangsvatnet

Verdisetting	A – svært viktig
Høyde over havet (m)	4
UTM (WGS84)	33W WS 678 012

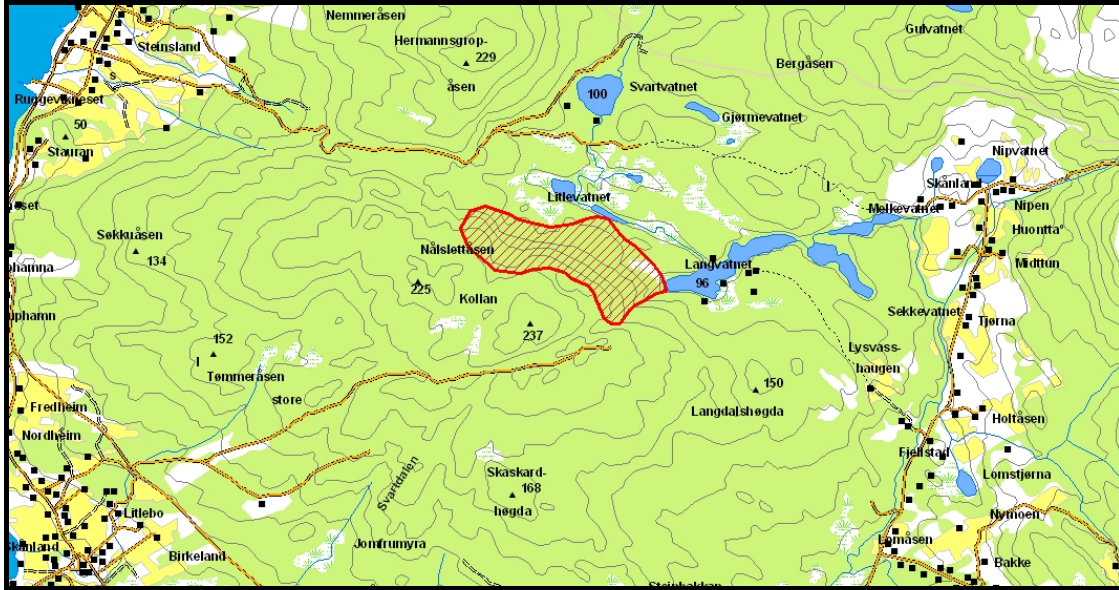
Denne viltlokaliteten ligger i de nordligste delene av Lavangsvatnet. Her er det flere grunne bukter med omfattende belter av elvesnelle-starrsump. En rekke arter våtmarksfugl er påvist hekkende her og arter som horndykker, toppand, siland, krikkand og stjertand er alle faste hekkefugler. Området er også et viktig beiteområde for arter som hettemåse, horndykker og gråhegre. Den sjeldne gråstrupedykkeren er sett en rekke ganger i dette vannet.



Prioritert viltområde 5 Kollan

Verdisetting	A – svært viktig
Høyde over havet (m)	120-180
UTM (WGS84)	33W WS 668 115

Denne viltlokaliteten ligger på nordøstsiden av Kollan. Skogen er gammel og med stor tetthet av hekkende fugl, særlig mye trost og finkefugler finnes her. Flere rødlistede fuglearter er påvist hekkende i de nordligste delene av skogen. Tretåspett opptrer årlig i skogen, men uten at hekking er bekreftet. Gamle reirhull viser at det også har hekket dvergspett her tidligere.



Prioritert viltområde 6 Nes-Skånland

Verdisetting	A – svært viktig
Høyde over havet (m)	1-22
UTM (WGS84)	33W WS 655 080

Dette er et av kommunens viktigste leveområder for rådyr. Her holder en flokk på minimum 15 dyr (observert våren 2000). Snømengdene vinterstid kan nok påvirke antallet dyr over år, men bestanden synes å holde stand tross en snørik vinter som i 2000. Lokaliteten er også rik på vadefugl. Inne på Stormyra hekker det en rekke par med storspover, småspover, heilo og vipper.



3.3 Ferskvann

Skånland kommune har en rekke ferskvannslokaliteter, men ingen av disse nådde opp i verdisettingen etter DN-håndbok 15. Dette betyr at det ikke er utpekt *prioriterte ferskvannslokaliteter* i kommunen etter håndboka. Flere vann og/eller tjern er imidlertid med i verdisettingen innefor *naturtyper* eller *viltområder*. I så måte vil noen ferskvannslokaliteter likevel bli verdsatt som A, B eller C-områder innefor disse temaene.

I arbeidet med ferskvann har vi forsøkt å skaffe tilveie informasjon som kunne identifisere prioriterte ferskvannslokaliteter etter håndboka. Særlig fokus satte vi på fiskeløse vann og tjern. Vi har fått fram en del informasjon om områder som muligens er fisketomme, men her har det vært vanskelig å få klarhet i om det tidligere har vært satt ut fisk her. I en del av disse har det blitt satt ut fisk tidligere uten at fisken har etablert seg. Det er ressurskrevende å sjekke ut slike opplysninger. I en del tilfeller krever det faktisk feltundersøkelser for å avklare dette. Vi har sjekket ut en del vann og tjern, men mange gjenstår. Arbeidet med å få oversikt over fiskeløse vann anbefales å bli fulgt opp i det videre arbeid med biologisk mangfold i kommunen.

3.4 Røddlistearter

Nasjonal rødliste for truete arter i Norge 1998 (DN1999a) danner grunnlaget for kartleggingen av sjeldne og truete arter innenfor kommunen. Kartleggingsarbeidet har påvist 20 rødlistearter innenfor de undersøkte områdene i Skånland. Disse er fordelt på tre plantearter, 14 fuglearter og tre pattedyrarter. Områdene er vist i et separat kartvedlegg som SOSI-filer levert til kommunen. Data er også lagt inn i Natur2000. I tillegg er det påvist noen regionalt sjeldne, men ikke rødlistede planter og lavararter.

I kommunen finnes flere rødlistede arter innenfor verneområdene. Disse er ikke regnet inn i denne rapporten som omhandler områder utenfor de etablerte verneområdene og i områder der planarbeid med vern pågår.

3.4.1 Nasjonalt rødlistede planter

Stivtjønnaks (*Potamogeton rutilus*). Sjelden. Arten vokser på flere lokaliteter i kommunen.

Sliretjønnaks (*Potamogeton magnatus*). Sårbar. Arten vokser på en lokalitet i kommunen.

Gul slimvokssopp (*Hygrocybe vitellina*). Sårbar. Arten er funnet på en lokalitet i Grov.

3.4.2 Regionalt sjeldne, men ikke rødlistede planter

Lungenever (*Lobaria pulmonaria*) I Skånland forekommer arten i lommer med gammel løvskog og da særlig på selje, rogn og gråor, i noe mindre grad på gammel bjørk.

Sølvnever (*Lobaria amplissima*). Arten er påvist i gammel løvskog ved Lavangsvatnet og i Skavlia.

Engmarihand (*Dactylorhiza incarnata* spp. *incarnata*). Denne sjeldne arten er påvist på én lokalitet i kommunen.

3.4.3 Nasjonalt rødlistede virveldyr

Fugl

Hønsehauk (*Accipiter gentilis*). Sårbar. Arten hekker flere steder i kommunen.

Jaktfalk (*Falco rusticolus*). Sårbar. Arten hekker flere steder i kommunen.

- Vandrefalk (*Falco peregrinus*). *Sårbar*. Arten hekker på en kjent lokalitet i kommunen.
- Sangsvane (*Cygnus cygnus*). *Sjelden*. Arten hekker med sikkerhet på to lokaliteter i kommunen.
- Stjertand (*Anas acuta*). *Sjelden*. Arten er relativt sjelden, men hekker noen steder i kommunen.
- Kongeørn (*Aquila chrysaetos*). *Sjelden*. Arten hekker flere steder i kommunen.
- Dvergspett (*Dendrocopus minor*). *Hensynskrevende*. Arten hekker fåtallig i gammel løvskog med betydelig innslag av død ved. Det er påvist flere hekke-lokaliteter innenfor kommunen.
- Smålom (*Gavia stellata*). *Hensynskrevende*. Arten hekker på en rekke vann innenfor kommunen. Arten bruker også flere vann som rasteplasser under vår- og høsttrekket.
- Storlom (*Gavia arctica*). *Hensynskrevende*. Arten hekker på en del større vann innenfor kommunen. Arten bruker også flere større vann som rasteplasser under vår- og høsttrekket.
- Havørn (*Haliaeetus albicilla*). *Hensynskrevende*. Arten hekker en rekke steder i kommunen.
- Svartand (*Melanitta nigra*). *Bør overvåkes*. Arten hekker noen steder innenfor kommunen, og opptrer i flokker under vårtrekket på lavereliggende vann. Dette er fugl som sannsynligvis hekker høyere til fjells.
- Sjørre (*Melanitta fusca*). *Bør overvåkes*. Arten opptrer regelmessig på vårtrekket og hekker i bra antall på en rekke vann. På ettersommeren myter også mindre flokker på flere vann.
- Bergand (*Aythya marila*). *Bør overvåkes*. Arten opptrer regelmessig på vårtrekket og hekker i mindre antall innenfor kommunen.
- Havelle (*Clangula hyemalis*). *Bør overvåkes*. Arten opptrer regelmessig på en rekke vann under trekket, og er påvist hekkende med sikkerhet på flere vann i fjellet. Den opptrer også i store flokker på sjøen under vårtrekket.

Pattedyr

Jerv (*Gulo gulo*). *Sjelden*. Opptrer med jevne mellomrom i kommunen. Yngling ikke påvist i prosjektet.

Gaupe (*Lynx lynx*). *Bør overvåkes*. Opptrer med jevne mellomrom i kommunen. Yngling er påvist i kommunen.

Oter (*Luta lutra*). *Bør overvåkes*. Arten er vanlig langs kyststripa. Den er også observert flere ganger langs bekker og elver i kommunen.



Voksen kongeørn. Arten hekker flere steder i kommunen. Foto: Karl-Birger Strann ©

3.5 Sammenveide områder – viktige områder for biologisk mangfold

På bakgrunn av de samlede påviste data fra deelementene naturtyper, viltområder, ferskvannslokaliteter og rødlistearter er det funnet frem til sammenveide områder – dvs. områder som er vurdert som spesielt viktige områder for biologisk mangfold innenfor Skånland kommune. Disse områdene er igjen delt inn i tre viktighetskategorier på samme måte som inndelingen av naturtypene:

- A – Svært viktige
- B – Viktige
- C – Lokalt viktige

Det er påvist totalt fem områder som er viktige for biologisk mangfold. Fire av disse er gitt verdi A – svært viktige områder for biologisk mangfold, mens ett område er gitt verdi B – viktige områder for biologisk mangfold. Områdene er vist i Kartvedlegg 3.

3.5.1 De enkelte forvaltningsråd

Skogbruk. Det gis forslag til forvaltning av de skogsområdene som er identifisert til A og B-områder. Hovedsakelig gis det råd om at det ikke skal tillates hogst i hele eller deler av området. De råd som gis baseres kun på skogøkologiske vurderinger og tar ikke hensyn til skogbruket som næring.

Andre aktiviteter. Ulike inngrep av infrastruktur som veier, kraftlinjer eller bygninger o.s.v. må vurderes i hvert enkelt tilfelle opp mot de kvaliteter vi har påvist i dette prosjektet. Masseuttak, grøfting og/eller gjenfyllinger vil kunne ha stor negativ innvirkning på biologisk mangfold enten direkte gjennom inngrepet eller indirekte gjennom langtidseffekter av negativ art. Et eksempel kan være en grøfting som langsomt drenerer et større våtmarkssystem som ikke er direkte berørt av selve grøftingen, men som likevel langsomt tømmes for vann. Slike effekter kan ha like stor negativ innvirkning på biologisk mangfold som et direkte arealinngrep i selve leveområdet/naturtypen.

Aktiviteter som friluftsliv drives i dag allerede i store deler av kommunen uten at vi vet om det stedvis kan ha negativ påvirkning på biologisk mangfold. Hvis ferskvannsfiske i spesielt sårbare områder øker i omfang i forhold til i dag, bør de viktigste viltområdene som har sky arter som lom hekkende, forsøkes skjermet mot denne aktiviteten fra issmeltingen til rundt 15. juli (Götmark 1989, 1990). Husdyr på beite kan fortsette som i dag.

Etter beskrivelsen av hvert enkelt sammenveid område, gis forvaltningsråd for noen av de aktuelle tema som er nevnt ovenfor.

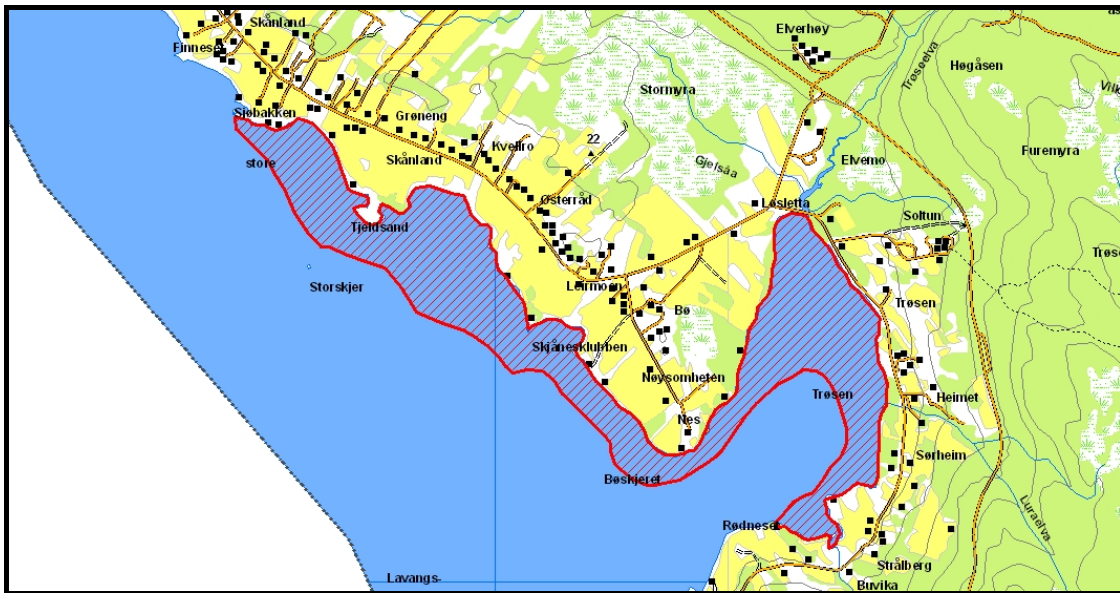
3.5.2 Beskrivelse av sammenveide områder med forvaltningsråd

1. Trøsen - svært viktig område for biologisk mangfold (A).

Lokaliteten er kommunens viktigste mudderfjære og den har stor betydning som vinter-, raste- og beiteområde for en rekke arter våtmarksfugl.

Forvaltningsråd:

Lokaliteten må ikke bygges ned til industri- eller boligformål.



2. Langvatnet - svært viktig område for biologisk mangfold (A).

Lokaliteten er en av flere viktige ferskvannslokaliteter og som har særlig viktige funksjoner for hekkende og delvis for trekkende vannfugl.

Forvaltningsråd:

En må være forsiktig med ytterligere hyttebygging i lokalitetens nær-område.

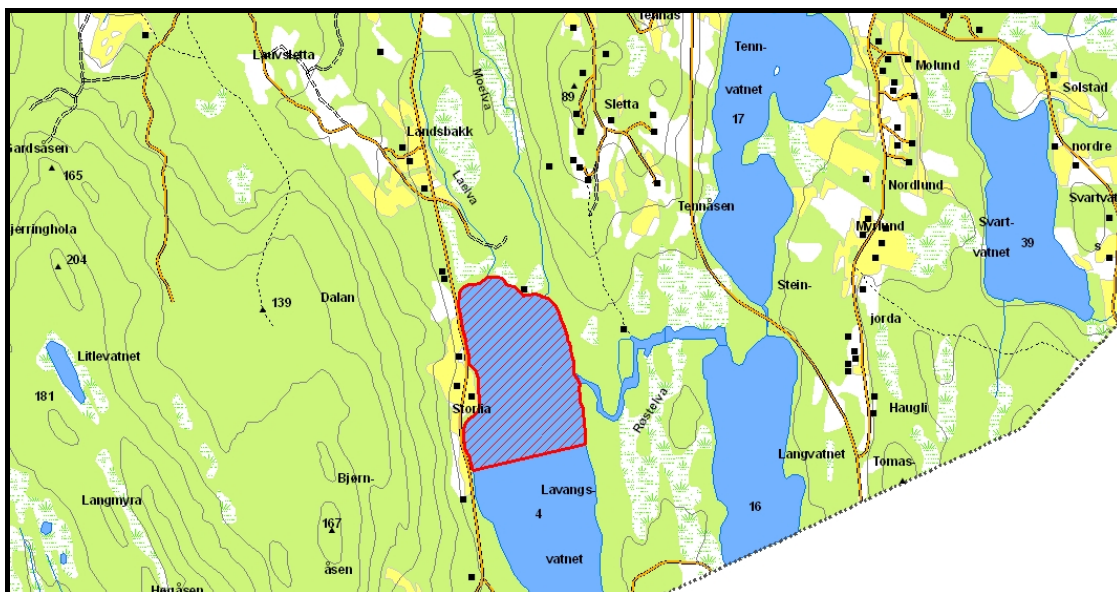


3. Nordre del av Lavangsvatn - svært viktig område for biologisk mangfold (A).

Lokaliteten er en av flere viktige ferskvannslokaliteter og som har særlig viktige funksjoner for hekkende og delvis for trekkende vannfugl.

Forvaltningsråd:

En må være forsiktig med ytterligere hyttebygging i lokalitetens nærområde.



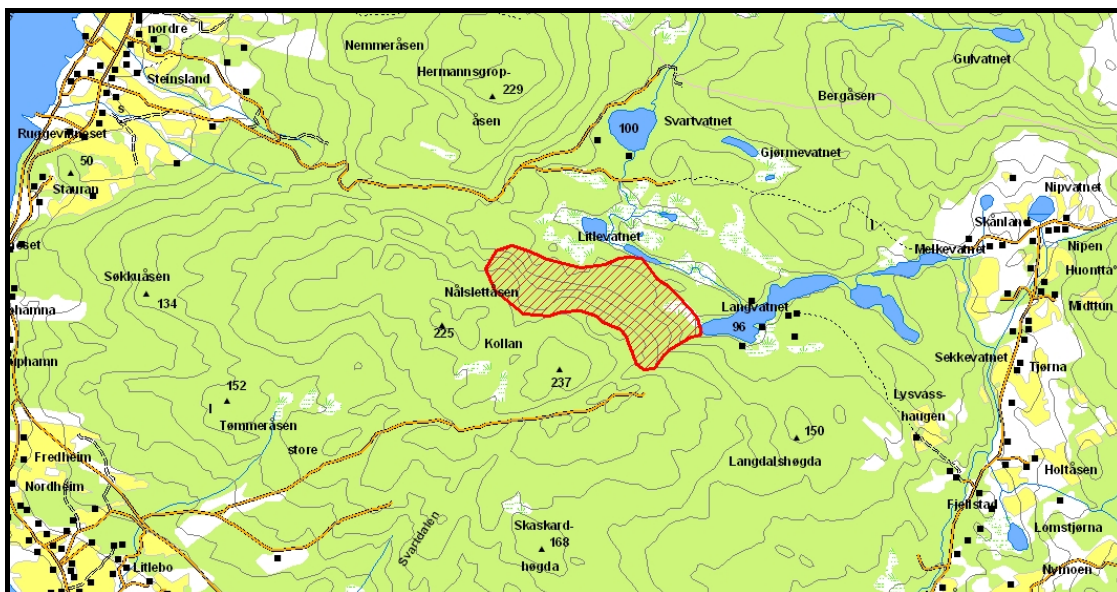
4. Kollan - svært viktig område for biologisk mangfold (A).

Lokaliteten er et viktig løvskogsområde med en del gamle og store trær. Området har en rik fauna og har flere rødlistearter som hekker her.

Forvaltningsråd:

Skogsområdet må ikke hogges.

Det må ikke bygges skogsbilvei gjennom området.



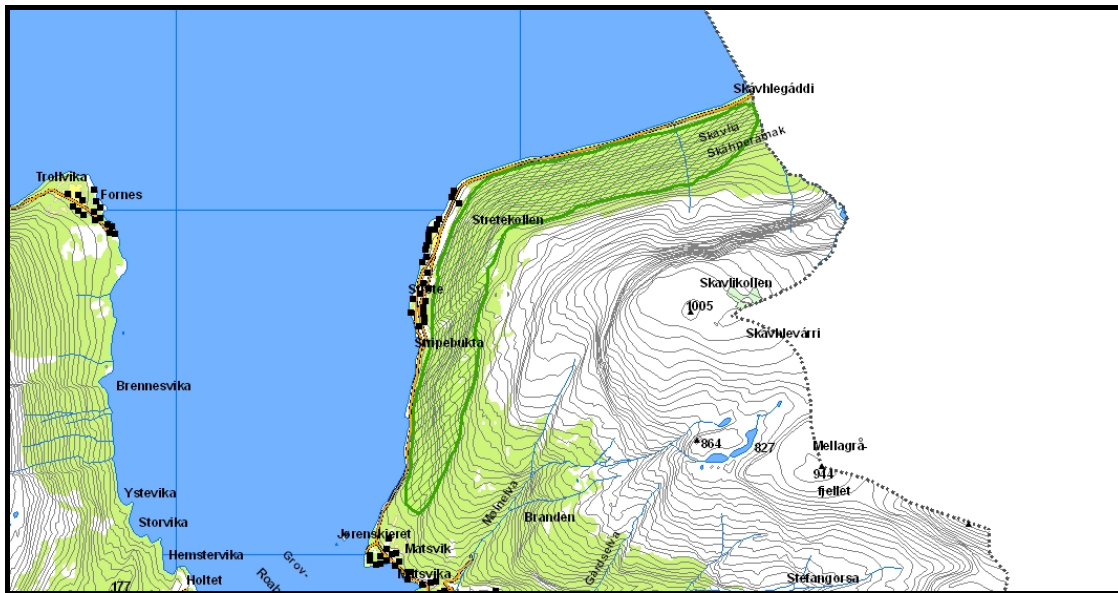
5. Stretøkollen-Skavlia - viktig område for biologisk mangfold (B).

Denne langstrakte og frodige løvskogslia har en særlig rik fauna med spurvefugl.

Forvaltningsråd:

Lokaliteten må ikke hogges.

Det må ikke bygges nye kraftlinjer gjennom lokaliteten.



4. Referanser

Bråthen, K.A., Alm, T. & Vange, V. 1996. Registreringer av verdifulle kulturlandskap i Troms. - HiF (Høgskolen i Finnmark) Rapp. 1996-11: 1-99 + vedl.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1996. Viltkartlegging. DN-håndbok 11.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1999a. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. *DN-rapport* 3:1-161.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1999b. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13.

Direktoratet for Naturforvaltning. 2000. Kartlegging av ferskvannslokaliteter. DN-håndbok 15.

Direktoratet for Naturforvaltning. 2001. Kartlegging av marint biologisk mangfold. DN-håndbok 19.

Engelskjøn, T. & Skifte, O. 1995. The vascular plants of Troms, North Norway. Revised distribution maps and altitude limits after Benum: The Flora of Troms Fylke. TROMURA, Naturvitenskap nr. 80:1-227.

Fremstad, E. & Moen, A. (red.) 2001. Truede vegetasjonstyper i Norge. NTNU Vitenskapsmuseet Rapp. Bot. Ser. 2001-4:1-231.

Granmo, A., Elven, R. & Edvardsen, H. 1985. Flora, plantegeografi og botaniske verneverdier i Kvitforsvassdraget, Evenes (Nordland) og Skånland (Troms). Polar-flokken 9 (1) 1985: 1-70.

Götmark, F., Neergaard, R. & Åhlund, M. 1989. Nesting ecology and management of the Arctic Loon in Sweden. *J. Wildl. Manage.* 53: 1025-1031.

Götmark, F., Neergaard, R. & Åhlund, M. 1990. Predation of artificial and real Arctic Loon nests in Sweden. *J. Wildl. Manage.* 54: 429-432.

Höjer, J. (red.) 1995. Hotade djur och växter i Norden. Nordisk Ministerråd. *Tema-Nord* 520:1-142.

NINA Rapport 69

ISSN:1504-3312

ISBN: 82-426-1608-6



Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor

Postadresse: NO-7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, NO-7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: 9500 37 687

<http://www.nina.no>